

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 29.5.2009
KOM(2009) 250 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o situaci v EU při tlumení salmonel v potravinách

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o situaci v EU při tlumení salmonel v potravinách

1. ÚČEL

Účelem tohoto sdělení je informovat Evropský parlament a Radu o situaci při provádění předpisů Společenství, jejichž cílem je tlumení salmonel, a o výsledcích, kterých bylo dosaženo od přijetí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2160/2003 ze dne 17. listopadu 2003 o tlumení salmonel a některých jiných původců zoonóz vyskytujících se v potravním řetězci¹ a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/99/ES ze dne 17. listopadu 2003 o sledování zoonóz a jejich původců². Toto sdělení se zabývá i dalšími předpisy Společenství a činnostmi, jejichž cílem je zajistit/zlepšit tlumení salmonel v potravním řetězci.

2. ÚVOD

Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Evropský úřad pro bezpečnost potravin (EFSA) v roce 2007 zaznamenaly 151 995 případů salmonelózy u člověka v 27 členských státech Evropské unie (EU), což představuje incidenci 31,1 případů na 100 000 obyvatel³. Je však zřejmé, že počet případů u člověka je značně podhodnocen a zdaleka ne všechny případy jsou nahlášeny⁴.

Část výše uvedených případů u člověka byla zjištěna v rámci 3 131 ohnisek zoonóz vyvolaných přítomností jejich původců v potravinách⁵, což představuje 64,5 % celkového počtu ohnisek známého původu vyvolaných původcem v potravinách. Ohniska salmonel si vyžádala 22 705 obětí, z nichž 14 % bylo hospitalizováno a 23 zemřelo. *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium* byly původcem v 95 % případů ohnisek se známým sérotypem.

Člověk se může salmonelami nakazit požitím kontaminovaných potravin (většina případů) nebo vody. Produkty živočišného původu, zejména vejce a maso (produkty), jsou považovány za hlavní zdroj v potravinách, ohniska salmonel však rovněž vyvolávají pekárenské výrobky, ovoce, zelenina a čokoláda.

¹ Úř. věst. L 325, 12.12.2003, s. 1.

² Úř. věst. L 325, 12.12.2003, s. 31.

³ The Community Summary Report on Trends and Sources of Zoonoses and Zoonotic Agents in the European Union in 2007 (*The EFSA Journal* (2009) 223).

⁴ Scientific Opinion of the Panel on Biological Hazards on a quantitative microbiological risk assessment on *Salmonella* in meat: Source attribution for human salmonellosis from meat. *The EFSA Journal* (2008), 625,1–32.

⁵ Ohniskem se rozumějí dva a více případů u člověka, které byly vyvolány stejným zdrojem; tato ohniska přitahují pozornost médií, jednotlivé případy nikoliv.

Pokud jde o veřejné zdraví, je dalším zdrojem obav výskyt antimikrobiální odolnosti salmonel u člověka, která je důsledkem používání antimikrobiálních látek při produkci hospodářských zvířat⁶.

3. SLEDOVÁNÍ SALMONEL

3.1. Sledování u člověka

Rozhodnutí Komise 2000/96/ES ze dne 22. prosince 1999 o přenosných nemocích, které musí být postupně podchyceny sítí Společenství podle rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 2119/98/ES⁷, stanoví povinný dozor nad salmonelózou u člověka. Uvedené údaje jsou shromažďovány Evropským střediskem pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) prostřednictvím jeho sítí v členských státech.

3.2. Sledování v krmivech, potravinách a u zvířat

Účelem směrnice 2003/99/ES je zajistit, aby byly zoonózy, jejich původci a s nimi spojená antimikrobiální odolnost řádně sledovány a aby ohniska zoonóz vyvolaných přítomností jejich původců v potravinách byla podrobena řádnému epidemiologickému šetření. Výsledky sledování potravin, zvířat a krmiv v členských státech jsou elektronicky předávány Evropskému úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA).

Šetření ohnisek vyvolaných přítomností jejich původců v potravinách, jakož i ojedinělých případů za účelem určení zdroje umožňují stanovit, u kterých potravin a populací zvířat by měla být opatření pro tlumení salmonel zvážena v první řadě, aby se co nejrychleji zmírnilo riziko pro veřejné zdraví a aby se zajistil integrovaný přístup. Jak ECDC, tak EFSA vynakládají značné prostředky na vývoj nástrojů a doporučení s cílem tato šetření zlepšit.

Údaje o krmivech, zvířatech, potravinách a lidech shromažďuje EFSA ve své výroční souhrnné zprávě o zoonózách na úrovni Společenství. Zprávu analyzuje komise pro biologická nebezpečí při EFSA, která vydává doporučení s cílem zlepšit sledování a zvážit opatření.

Sledování salmonel bylo postupně harmonizováno prostřednictvím společných protokolů o odběru vzorků a analytických metod stanovených v základních studiích a programech pro tlumení (viz bod 5) v případě živých zvířat a prostřednictvím mikrobiologických kritérií v případě potravin (viz bod 6.2). V důsledku toho lze údaje o prevalenci mezi členskými státy porovnávat a lze uvažovat o hodnocení rizik na úrovni Společenství.

Byla určena referenční laboratoř Společenství pro salmonely, která koordinuje síť národních referenčních laboratoří s cílem zlepšit metodiku šetření a zajistit vysokou kvalitu laboratorních analýz ve všech členských státech.

Opatření: Měl by být podporován výzkum nebo by se mělo zlepšit sledování u člověka, aby se zkvalitnil odhad skutečné prevalence salmonelózy u člověka

⁶ Viz www.who.int/foodborne_disease/resistance.

⁷ Úř. věst. L 28, 3.2.2000, s. 50.

a zlepšilo se srovnávání prevalence mezi členskými státy a, je-li to možné, třetími zeměmi.

4. TLUMENÍ SALMONEL V KRMIVECH

Zpracované živočišné bílkoviny musí splňovat kritérium stanovené pro salmonely v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1774/2002 ze dne 3. října 2002 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu, které nejsou určeny pro lidskou spotřebu⁸.

Salmonely byly též zjištěny ve značném množství krmných surovin rostlinného původu, jako je sojový šrot a řepkový šrot. Opatření stanovená nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 183/2005 ze dne 12. ledna 2005, kterým se stanoví požadavky na hygienu krmiv⁹, včetně systému analýzy nebezpečí a kritických kontrolních bodů (HACCP), jsou tudíž rozhodující pro prevenci a omezení kontaminace krmných surovin salmonelami během přepravy, skladování a zpracování.

Komise pro biologická nebezpečí při EFSA vydala v červnu 2008 stanovisko k posouzení mikrobiologických rizik v krmivech pro zvířata určená k produkci potravin (Opinion on the Microbiological Risk Assessment in feedingstuffs for food-producing animals). V uvedeném stanovisku se doporučuje stanovení kritérií pro salmonely v krmivech (rostlinného původu), aby se zamezilo nákazám zvířat.

Opatření: Zvážit kritéria pro salmonely v krmivech. Probíhá diskuse se členskými státy a zúčastněnými stranami.

5. TLUMENÍ SALMONEL U POPULACÍ ZVÍŘAT

V souladu s ustanoveními nařízení (ES) č. 2160/2003 probíhá stanovení cílů Společenství zaměřených na snížení prevalence salmonel u populací drůbeže a prasat. Pro každou populaci se zaujímá podobný přístup:

- Základní studie týkající se prevalence salmonel byly zahájeny podle směrnice 2003/99/ES již několik měsíců poté, co se k EU v roce 2004 připojilo dalších deset členských států. Tak byly shromážděny srovnatelné informace o nosnících a brojlerech v 25 členských státech. Výsledky základních studií týkající se krůt a jatečných prasat ve všech 27 členských státech byly k dispozici v první polovině roku 2008. V roce 2008 byla provedena základní studie týkající se salmonel u chovných prasat.
- Pokud jde o populaci drůbeže, základní studie poskytují referenční údaj o prevalenci salmonel pro stanovení cíle zaměřeného na snížení prevalence salmonel podle nařízení (ES) č. 2160/2003. Umožňují rovněž analyzovat rizikové faktory za účelem přípravy programů pro tlumení salmonel. Dále tyto

⁸ Úř. věst. L 273, 10.10.2002, s. 1.

⁹ Úř. věst. L 35, 8.2.2005, s. 1.

zprávy podněcují členské státy s vysokou mírou prevalence, aby zintenzivnily svá opatření ještě předtím, než požadavky uloží Společenství.

- Pokud jde o populace prasat, základní šetření poskytují informace pro analýzu nákladů a zisků před tím, než budou použity jako referenční údaj pro stanovení cíle zaměřeného na snížení prevalence salmonel. Kromě toho je nezbytné, aby před uvedenou analýzou nákladů a zisků EFSA provedl kvantitativní posouzení rizik. Pokud jde o uvedenou analýzu nákladů a zisků, na populace drůbeže se vztahuje odchylka.
- Členské státy a třetí země předkládají Komisi národní programy pro tlumení pro schválení vždy, když je stanoven cíl zaměřený na snížení prevalence salmonel.
- Programy pro tlumení, včetně harmonizovaného sledování populace, se uplatňují po schválení a v každém případě během osmnácti měsíců po stanovení cíle zaměřeného na snížení prevalence salmonel. Uvádění živých zvířat a vajec na trh se omezuje, pokud nebyly předloženy nebo schváleny programy pro tlumení salmonel nebo pokud jsou zjištěny určité sérotypy salmonel.

5.1. Chovné slepice druhu *Gallus gallus*

Nařízením Komise (ES) č. 1003/2005 ze dne 30. června 2005, kterým se provádí nařízení (ES) č. 2160/2003¹⁰, byl stanoven cíl zaměřený na snížení prevalence salmonel u hejn chovných slepic. Do konce roku 2009 může být jedním z pěti hlavních sérotypů nakaženo maximálně 1 % reprodukčních hejn dospělé drůbeže.

Od zahájení národních programů pro tlumení salmonel dne 1. ledna 2007 musí členské státy odebírat vzorky z každého hejna nebo líhně podle harmonizované metody. V případě zjištění salmonel *Salmonella enteritidis* nebo *Salmonella typhimurium* již nesmí být násadová vejce produkována a nosnice jsou bezpečně vyřazeny nebo poraženy. V roce 2007 zůstávalo ve většině členských států 1,2 % nebo méně hejn nakaženo pěti hlavními sérotypy, takže cíle bylo dosaženo nebo téměř dosaženo. V pěti členských státech se podíl nakažených hejn ještě pohyboval mezi 4,2 a 15,4 %.

Od přijetí rozhodnutí Komise 2007/843/ES ze dne 11. prosince 2007 o schválení programů pro tlumení salmonel v reprodukčních hejnech druhu *Gallus gallus* v některých třetích zemích¹¹ je dovoz násadových vajec a živé chovné drůbeže povolen pouze ze Spojených států amerických, Kanady, Chorvatska, Tuniska a Izraele, jediných zemí, které předložily programy pro tlumení salmonel rovnocenné s předpisy EU.

5.2. Nosnice

Základní studie poukázala na velké rozdíly v prevalenci salmonel v hejnech nosnic, kdy byl pozitivní nález salmonel v rozmezí 0 a více než 50 %. Vzhledem k těmto

¹⁰ Úř. věst. L 170, 1.7.2005, s. 12.

¹¹ Úř. věst. L 332, 18.12.2007, s. 81.

rozdílnům a vysoké prevalenci v řadě členských států se Komise rozhodla stanovit cíl zaměřený na snížení prevalence v závislosti na předcházejícím roku, dokud prevalence nebude nižší než 2 % (nařízení (ES) č. 1168/2006¹²).

Program pro tlumení salmonel v hejnech nosnic byl ve všech členských státech zahájen nejpozději 1. února 2008, a to včetně harmonizovaného sledování všech hejn každých 15 týdnů.

Kromě toho Komise přijala opatření (nařízení Komise (ES) č. 1237/2007¹³) za účelem omezení uvádění konzumních vajec na trh:

- ode dne 1. listopadu 2007 v případech, kdy je hejno zdrojem ohniska salmonelózy u člověka,
- ode dne 1. ledna 2009 v případech, kdy absence *Salmonella enteritidis* nebo *Salmonella typhimurium* není prokázána sledováním.

Na základě předložení a schválení rovnocenných programů pro tlumení salmonel je vývoz konzumních vajec do EU povolen pouze Švýcarsku a Chorvatsku. Pouze těmito dvěma zemím a Spojeným státům americkým je povolen vývoz živé nosné drůbeže.

5.3. Brojleři

Základní studie týkající se hejn brojlerů byla prováděna v členských státech v období od října 2005 do září 2006. Na úrovni Společenství došlo ve 23,7 % vyšetřovaných hejn k pozitivnímu nálezů salmonel

Proto byl nařízením Komise (ES) č. 646/2007 ze dne 12. června 2007¹⁴ stanoven cíl zaměřený na snížení prevalence salmonel *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium*, kterým je snížit podíl hejn, která zůstávají nakažena, na 1 % nebo méně.

Programy pro tlumení salmonel u hejn brojlerů byly ve všech členských státech zahájeny nejpozději dne 1. ledna 2009, a zahrnují sledování veškerých hejn před odvozem brojlerů na porážku.

Podle nařízení (ES) č. 2160/2003 by mělo být od konce roku 2010 u salmonel splněno kritérium „nepřítomnost v 25 gramech“ čerstvého drůbežího masa, avšak podrobná pravidla by měla ještě stanovit Komise.

Rovnocenné záruky pro vývoz jatečné drůbeže zavedlo pouze Švýcarsko. Brojlery ve stáří jednoho dne mohou do EU vyvážet pouze Švýcarsko a Spojené státy americké.

Opatření: Komise přijme podrobná pravidla týkající se kritéria bezpečnosti potravin, pokud jde o salmonely, pro čerstvé drůbeží maso do konce roku, včetně minimálních četností odběru vzorků, harmonizovaných plánů odběru vzorků a analytických

¹² Úř. věst. L 211, 1.8.2006, s. 4.

¹³ Úř. věst. L 280, 24.10.2007, s. 5.

¹⁴ Úř. věst. L 151, 13.6.2007, s. 21.

metod. Jakmile budou stanoveny podrobnosti obchodu s čerstvým drůbežím masem v EU, bude provedeno hodnocení rovnocenných záruk třetích zemí, ze kterých je v současné době povolen vývoz čerstvého drůbežího masa.

5.4. Krůty

Základní studie týkající se krůt byla prováděna v období od října 2006 do září 2007 ve všech členských státech, včetně Bulharska a Rumunska. Ve Společenství se vyskytuje 13,6 % hejn chovných krůt a 30,7 % hejn výkrmových krůt, u nichž byl zaznamenán pozitivní nález salmonel.

Na základě výsledků základní studie stanovilo nařízení Komise (ES) č. 584/2008 ze dne 20. června 2008¹⁵ cíl zaměřený na snížení prevalence salmonel *Salmonella enteritidis* a *Salmonella typhimurium*, kterým je snížit podíl hejn, která zůstávají nakažena, na 1 % nebo méně.

Komise v současné době hodnotí národní programy pro tlumení, které předložily členské státy a třetí země. Programy pro tlumení se budou uplatňovat od začátku roku 2010.

Kritérium bezpečnosti potravin pro čerstvé drůbeží maso se bude od konce roku 2010 kromě masa brojlerů vztahovat i na krůtí maso.

Opatření: Zhodnocení a případné schválení programů pro tlumení předložených členskými státy a třetími zeměmi do konce roku 2009.

5.5. Jatečná prasata

Základní studie týkající se jatečných prasat byla prováděna v období od října 2006 do září 2007 ve všech členských státech, včetně Bulharska a Rumunska. Na úrovni Společenství došlo u 10,3 % vyšetřovaných jatečných prasat k pozitivnímu nálezu salmonel.

Než Komise stanoví cíl Společenství, provádí analýzu nákladů a zisků podle nařízení (ES) č. 2160/2003. Uvedená analýza zahrnuje kvantitativní posouzení rizikových faktorů a možností zmírnění a rovněž odhad přínosů pro lidské zdraví. Analýza je vypracovávána v úzké spolupráci s EFSA a měla by být dokončena do poloviny roku 2010.

Opatření: Cíl zaměřený na snížení prevalence salmonel bude stanoven, jakmile bude dokončena analýza nákladů a zisků. Současný platný právní rámec, zejména nařízení týkající se hygieny (viz bod 6.1) a nařízení o mikrobiologických kritériích pro potraviny (viz bod 6.2), však již zajišťuje vysokou úroveň bezpečnosti potravin bez ohledu na zpoždění přijetí cíle zaměřeného na snížení prevalence salmonel, které je způsobeno nutností shromáždit srovnatelné údaje o prevalenci v 27 členských státech a potřebou provedení analýzy nákladů a zisků.

5.6. Chovná prasata

¹⁵ Úř. věst. L 162, 21.6.2008, s. 3.

Základní studie týkající se chovných prasat byla prováděna v období od ledna do prosince 2008 ve všech 27 členských státech. Před stanovením cíle Společenství Komise provede analýzu nákladů a zisků podobnou analýze týkající se jatečných prasat. Uvedená analýza zahrnuje kvantitativní posouzení rizikových faktorů a možností zmírnění a rovněž odhad přínosů snížení prevalence salmonel u chovných prasat. Analýza je vypracovávána v úzké spolupráci s EFSA a měla by být dokončena do konce roku 2010.

Opatření: Cíl zaměřený na snížení prevalence salmonel u chovných prasat bude předmětem úvah bezprostředně po provedení analýzy nákladů a zisků, což je později, než jak stanoví nařízení (ES) č. 2160/2003.

6. TLUMENÍ SALMONEL V POTRAVINÁCH

6.1. Nařízení týkající se hygieny

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 852/2004 ze dne 29. dubna 2004 o hygieně potravin¹⁶ stanoví obecná pravidla pro hygienu potravin vztahující se na provozovatele potravinářských podniků. Prováděním postupů založených na zásadách HACCP a správné hygienické praxe zajišťuje bezpečnost potravin v celém potravinovém řetězci.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní hygienická pravidla pro potraviny živočišného původu¹⁷, doplňuje pravidla stanovená nařízením (ES) č. 852/2004 s ohledem na nezpracované a zpracované produkty živočišného původu. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 ze dne 29. dubna 2004, kterým se stanoví zvláštní pravidla pro organizaci úředních kontrol produktů živočišného původu určených k lidské spotřebě¹⁸, zajišťuje jejich správné uplatňování.

Uvedená nařízení poskytují obecný rámec pro hygienické podmínky, které omezují výskyt salmonel v potravinách. V současné době se připravuje hodnotící zpráva o provádění uvedených nařízení.

6.2. Nařízení (ES) č. 2073/2005 o mikrobiologických kritériích pro potraviny

Nařízení (ES) č. 2073/2005 ze dne 15. listopadu 2005¹⁹ stanoví mikrobiologická kritéria pro některé mikroorganismy a prováděcí pravidla, která musí provozovatelé potravinářských podniků dodržovat.

Nařízení stanoví kritéria bezpečnosti potravin týkající se salmonel u 18 skupin potravin, včetně mletého masa a masných polotovarů, strojně odděleného masa, vaječných výrobků, zmrzliny a sušené počáteční kojenecké výživy. Tato kritéria vymezují přijatelnost potravin uváděných na trh.

¹⁶ Úř. věst. L 139, 30.4.2004, s. 1; ve znění opravy v Úř. věst. L 226, 25.6.2004, s. 3.

¹⁷ Úř. věst. L 139, 30.4.2004, s. 55; ve znění opravy v Úř. věst. L 226, 25.6.2004, s. 22.

¹⁸ Úř. věst. L 139, 30.4.2004, s. 206; ve znění opravy v Úř. věst. L 226, 25.6.2004, s. 83.

¹⁹ Úř. věst. L 338, 22.12.2005, s. 1.

V nařízení jsou rovněž stanovena kritéria hygieny výrobního procesu, pokud jde o salmonely, u jatečně upravených těl brojlerů, krůt, prasat, skotu, ovcí, koz a koní. Tato kritéria udávají orientační hodnotu, při jejímž překročení jsou vyžadována nápravná opatření s cílem udržet hygienu výrobního procesu.

7. TLUMENÍ ODOLNOSTI VŮČI ANTIBIOTIKŮM PROTI SALMONELÁM

7.1. V rámci EU

EFSA v minulých letech zaznamenal nárůst lidských izolátů salmonel odolných vůči antibiotikům²⁰.

Odolnost u izolátů salmonel z prasat a skotu a v určité míře z brojlerů a v jejich mase se z velké části podobá výskytu u člověka. Jasně to dokazuje přítomnost řady izolátů salmonel odolných vůči antibiotikům u farmových zvířat a v potravinách, které se z nich vyrábějí.

Ode dne 1. ledna 2006 je používání antibiotik jako doplňkových látek, kromě kokcidostatik a histomonostatik, v EU zakázáno. Navíc antibiotika nemohou být používána jako určitá metoda tlumení salmonel u drůbeže; mohou být používána pouze za výjimečných okolností jasně stanovených nařízením Komise (ES) č. 1177/2006 ze dne 1. srpna 2006²¹. S přihlédnutím k uvedenému zákazu jsou programy pro tlumení zaměřené na snížení prevalence salmonel u populací farmových zvířat pravděpodobně neúčinnějším způsobem snižování prevalence salmonel odolných vůči antibiotikům.

Za účelem obdržení srovnatelných údajů z každého členského státu Komise přijala harmonizovaná pravidla sledování odolnosti u izolátů salmonel²².

Kromě toho byla určena referenční laboratoř Společenství a síť národních referenčních laboratoří pro antimikrobiální odolnost²³ za účelem zlepšit metodiku vyšetřování a zajistit vysokou kvalitu laboratorních analýz ve všech členských státech.

Komise pověřila příslušné vědecké subjekty VVVNZZR²⁴, EFSA, EMEA²⁵ a ECDC posouzením rizik plynoucím z antimikrobiální odolnosti původců zoonóz, včetně salmonel.

Opatření: Komise zhodnotí posouzení rizik provedené VVVNZZR, EFSA, EMEA a ECDC s cílem zvážit vhodné varianty v případě, že budou zapotřebí.

²⁰ The Community Summary Report on Trends and Sources of Zoonoses, Zoonotic Agents, Antimicrobial Resistance and Foodborne Outbreaks in the EU in 2006, *The EFSA Journal* (2007), 130.

²¹ Úř. věst. L 212, 2.8.2006, s. 3.

²² Rozhodnutí 2007/407/ES ze dne 12. června 2007 o harmonizaci sledování antimikrobiální odolnosti salmonel u drůbeže a prasat (Úř. věst. L 153, 14.6.2007, s. 26).

²³ Nařízení (ES) č. 776/2006 ze dne 23. května 2006, kterým se mění příloha VII nařízení (ES) č. 882/2004, pokud jde o referenční laboratoře Společenství (Úř. věst. L 136, 24.5.2006, s. 3).

²⁴ Vědecký výbor pro vznikající a nově zjištěná zdravotní rizika.

²⁵ Evropská agentura pro léčivé přípravky.

7.2. Na mezinárodní úrovni

Od roku 2007 se Evropské společenství též aktivně podílí na přípravě variant řízení v rámci *ad hoc* mezivládní pracovní skupiny pro antimikrobiální odolnost, kterou zřídila Komise FAO/WHO pro Codex Alimentarius. Počáteční práce Světové organizace pro zdraví zvířat (OIE) jsou velmi pečlivě sledovány.

Opatření: Komise bude nadále podporovat přijetí doporučení Kodexu týkajících se antimikrobiální odolnosti do roku 2011.

8. ZVLÁŠTNÍ ZÁRUKY

Finsku a Švédsku byly při přistoupení poskytnuty zvláštní záruky týkající se salmonel. Ostatní členské státy, které chtějí do Finska nebo Švédska poslat maso nebo vejce, musí na základě přísného protokolu odběru vzorků prokázat, že produkty neobsahují salmonely. Důvodem udělení zvláštních záruk byla příznivá epidemiologická situace ve Finsku a Švédsku a přísná opatření, která tyto země uplatňují v rámci svých programů pro tlumení.

Každý členský stát nebo region členského státu, který má program pro tlumení, jenž byl uznán jako rovnocenný s programy schválenými pro Finsko a Švédsko, může získat stejné zvláštní záruky.

Dánsko v roce 2007 předložilo žádost o poskytnutí zvláštních záruk týkajících se salmonel v mase brojlerů a ve vejcích podobné zárukám uděleným Finsku a Švédsku. Prevalence salmonel v Dánsku však ještě nebyla posouzena jako dostatečně nízká, aby se žádosti dostalo podpory většiny členských států.

Opatření: Komise znovu zváží zvláštní záruky pro Dánsko tehdy, když se prevalence salmonel ještě sníží, a bude pokračovat v posuzování žádostí členských států o poskytnutí zvláštních záruk.

9. ŠKOLENÍ V OBLASTI TLUMENÍ ZONÓZ

V roce 2007 a 2008 bylo v rámci programu „Zlepšení školení pro zvýšení bezpečnosti potravin“ zorganizováno pět čtyřdenních školení o sledování a tlumení zoonóz. Tlumení salmonel je hlavním tématem takového školení. Cílem tohoto kurzu bylo:

- vybavit přibližně 200 účastníků z příslušných orgánů odpovídajícími znalostmi pro plánování nebo úpravu národních programů/plánů pro tlumení zoonóz v souladu s právními předpisy EU,
- přijmout rozhodnutí v souladu s očekávanými EU v rámci sledování a tlumení zoonóz a uplatňování mikrobiologických kritérií u potravin.

V roce 2009 a 2010 bude toto školení uspořádáno pro další účastníky.

Obecnější školení o uplatňování zásad HACCP bylo zorganizováno v letech 2006, 2007 a 2008; tohoto školení se zúčastnilo více než 1 100 osob z členských států a z 15 zemí, které nejsou členy Evropské unie.

10. SCHŮZE PRACOVNÍ SKUPINY PRO TLUMENÍ SALMONEL

Komise vytvořila pracovní skupinu pro tlumení a eradikaci nálezů zvířat s cílem zlepšit účinnost opatření, která přijaly členské státy, a zlepšit poměr mezi náklady a zisky programů pro tlumení spolufinancovaných ze strany Společenství, jako jsou programy týkající se salmonel.

Od září 2007 do března 2009 se konaly čtyři regionální schůze specificky zaměřené na tlumení salmonel. Komise a zúčastněné členské státy hodnotily národní programy pro tlumení u drůbeže, sdílely své zkušenosti, pokud jde o provádění programů, a stanovily oblasti, ve kterých je zapotřebí přijmout další opatření.

Opatření: Komise bude nadále pořádat *ad hoc* zvláštní schůze pro členské státy, jejichž programy pro tlumení salmonel byly schváleny a jsou spolufinancovány.

11. SPOLUFINANCOVÁNÍ PROGRAMŮ PRO TLUMENÍ SALMONEL ZE STRANY SPOLEČENSTVÍ

Na základě rozhodnutí Rady 90/424/EHS ze dne 26. června 1990 o některých výdajích ve veterinární oblasti²⁶ mohou být programy pro tlumení zoonotických salmonelóz spolufinancovány Společenstvím.

Pro rok 2008 předložilo 20 členských států programy pro tlumení salmonel u hejn nosnic druhu *Gallus gallus*, které byly shledány způsobilými pro spolufinancování, a 19 členských států obdrželo finanční podporu Společenství na provádění svých programů pro tlumení salmonel u reprodukčních hejn drůbeže. Opatření spolufinancovaná Společenstvím zahrnují výdaje orgánů členských států na bakteriologická vyšetření, nákup vakcín a náhrady za likvidaci hejn. V roce 2008 bylo z finančních prostředků Společenství celkově na tlumení salmonel přiděleno 29 935 000 EUR.

Pro rok 2009 předložilo 20 členských států programy pro tlumení salmonel u reprodukčních hejn druhu *Gallus gallus*, bylo zasláno 22 žádostí o spolufinancování programů pro tlumení salmonel u nosnic druhu *Gallus gallus* a 16 členských států předložilo žádost o poskytnutí finančních prostředků za účelem provedení svých programů pro tlumení salmonel u brojlerů.

V roce 2009 se náklady na analýzu ověřující účinnost používání dezinfekčních látek poprvé považují za způsobilé.

12. ZAPOJENÍ ZÚČASTNĚNÝCH STRAN

²⁶ Úř. věst. L 224, 18.8.1990, s. 19.

Cílem právních předpisů Společenství v oblasti tlumení salmonel je zvýšit bezpečnost potravin pro spotřebitele. Mohou rovněž zlepšit postavení evropských výrobců potravin v mezinárodním obchodu, neboť některé dovážející země věnují přítomnosti salmonel v potravinách značnou pozornost a několik v současné době vyvážejících zemí se může setkat s obtížemi při plnění přísných požadavků EU.

Na začátku programu pro tlumení, kdy je prevalence stále relativně velká, by však neměl být podceněn sociální a hospodářský dopad opatření. Mají-li být programy pro tlumení prováděny řádně a úspěšně, je tedy nezbytná vůle zúčastněných stran na těchto programech spolupracovat.

Komise je proto potěšena, že zúčastněné strany v současnosti vypracovávají pokyny Společenství pro správnou hygienickou praxi. Je třeba zejména uvést:

- Výbor profesních zemědělských organizací v Evropské unii a Všeobecná konfederace zemědělských družstev v Evropské unii (COPA/COGECA) a Evropská unie velkoobchodníků s vejci, vaječnými výrobky, drůbeží a zvěřinou (EUWEP), jež se dohodly, že vypracují pokyny Společenství pro správnou hygienickou praxi v hejnech nosnic,
- COPA/COGECA a Sdružení zpracovatelů drůbeže a obchodníků s drůbeží v EU (AVEC), které se dohodly, že vypracují pokyny Společenství pro správnou hygienickou praxi v hejnech brojlerů a na jatkách.

Oba pokyny se zaměřily na tlumení salmonel.

Opatření: Komise bude nadále podporovat zapojené zúčastněné strany, aby byly vypracovány pokyny pro správnou hygienickou praxi, zejména pokud jde o produkci vepřového masa.

13. VÝZKUMNÉ ČINNOSTI

V rámci šestého a sedmého rámcového programu pro výzkum Komise zahájila a podpořila významné množství iniciativ zaměřených na salmonely a antimikrobiální odolnost. Například síť excelence MEDVETNET v rámci šestého rámcového programu se zaměřuje na prevenci a tlumení zoonóz (zejména v potravinách). Transatlantická vědecká spolupráce na nejlepších způsobech boje proti zoonózám by mohla být užitečná.

14. ZÁVĚRY

Nařízení (ES) č. 2160/2003 v současnosti zdůrazňuje tlumení salmonel u primární produkce drůbeže a prasat. Komise byla v otázce stanovení cílů zaměřených na snížení prevalence salmonel v souladu s požadavky v právních prepisech úspěšná. Pouze v případě prasat existuje poměrně značné zpoždění, pokud jde o stanovení cíle, a to vzhledem k tomu, že je třeba shromáždit srovnatelné údaje o prevalenci od všech 27 členských států, a potřebě provést analýzu nákladů a zisků. Provedení důkladné analýzy nákladů a zisků je považováno za nezbytné před stanovením cíle zaměřeného na snížení prevalence salmonel u prasat, neboť ze současných

vědeckých stanovisek a zkušeností získaných některými členskými státy nelze takový cíl stanovit.

Komise se neomezila pouze na přijetí prováděcích pravidel k nařízení (ES) č. 2160/2003, ale aby zvýšila možnosti svého přístupu na úspěch, vyvinula iniciativu i v oblasti doplňkových činností, mezi něž patří:

- školení pro příslušné orgány v členských státech a ve třetích zemích,
- přesvědčování evropských zúčastněných stran, aby se aktivně zapojily,
- poskytování finanční podpory členským státům.

Tlumení salmonel bylo rovněž začleněno do rámce globálního přístupu k tlumení patogenů v celém potravinovém řetězci v souladu s přístupem Komise nazvaným „ze zemědělského podniku až na stůl“ a při zohlednění možných nepříznivých vedlejších účinků, jako je zvýšení antimikrobiální odolnosti.

Komise zintenzivnila sledování salmonel za účelem kontroly výsledků svého vlastního úsilí a úsilí členských států shromážděním referenčních hodnot v základních studiích, propojením laboratoří prostřednictvím sítě a harmonizací protokolu odběru vzorků.

Od přijetí nařízení (ES) č. 2160/2003, které se týká tlumení zoonóz, se výrazně zvýšilo povědomí příslušných orgánů a zúčastněných stran o salmonelách a jejich motivace k boji proti nim, v důsledku čehož tyto orgány a strany často podnikly kroky ještě před tím, než byly právní předpisy Společenství závazné. Vliv na veřejné zdraví již lze vyzorovat z křivky na obrázku č. 1 znázorňující prevalenci salmonelózy u člověka od roku 2004 do roku 2007. Významné snížení prevalence salmonel je dále možné očekávat od roku 2009 (snížení prevalence u konzumních vajec) a od roku 2011 (kritérium bezpečnosti potravin pro drůbeží maso).

Obrázek č. 1: Počet zaznamenaných případů salmonelózy v EU-25 od roku 2004 do roku 2007

